

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СХВАЛЕНО

Науково-методична рада
Хмельницького національного
університету
Протокол від 22.01.2026 р. № 5

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Хмельницького національного
університету від
23.01.2026 року № 20-КП

Сергій МАТЮХ
(Ім'я, прізвище)

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти

**«МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА У ПЕДАГОГІЦІ
ПАРТНЕРСТВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

Розробник: **Неля Подлевська**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 р. №904)

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

Оксана Ранюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету;

Марія Гавриш, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології Хмельницького національного університету

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми: Сучасний етап розвитку середньої освіти в Україні вимагає від педагога не лише високого рівня фахової майстерності, а й досконалого володіння мовно-комунікативною культурою. Актуальність цієї програми зумовлена декількома ключовими факторами: 1) реалізація філософії «Педагогіки партнерства»: в основі НУШ лежить модель викладання, що ґрунтується на взаємодії, рівності та довірі, ефективність якої прямо залежить від здатності вчителя будувати діалог, уникати конфліктних стратегій спілкування та створювати безпечне мовленнєве середовище; 2) подолання комунікативних бар'єрів: динамічні зміни у мовних нормах та професійному етикеті вимагають від педагога постійного оновлення знань, а вміння доречно використовувати мовні засоби у різних ситуаціях є запорукою авторитету сучасного вчителя; 3) формування ціннісних орієнтирів здобувачів освіти: оскільки розвиток комунікативної компетентності є однією з наскрізних ліній навчання, педагог повинен володіти практичними методиками, які дозволять йому ефективно транслювати культуру спілкування учням та батькам, бути мовним еталоном; 4) професійна стійкість та імідж: висока мовна культура є частиною професійного іміджу педагога, яка допомагає ефективно розв'язувати професійні завдання, запобігати непорозумінням у педагогічному колективі та підвищувати загальну якість освітнього процесу в умовах глобалізації та цифровізації.

Цільова група: вчителі закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 1 кредит ЄКТС (30 год.); тривалість – 2 тижні.

Особливості реалізації програми полягають у її *практико-орієнтованості*: перехід від теоретичного вивчення правил до відпрацювання навичок у реальних життєвих та професійних кейсах; *соціальному запиті*: вимога суспільства на педагога-фасилітатора, який володіє культурою партнерського спілкування; *комплексному підході*: поєднанні норм літературної мови з психологічними аспектами комунікації. Перевага надається практичним заняттям та самостійній роботі; підсумковий контроль передбачає публічне презентування розробленої моделі мовно-комунікативної професіограми вчителя.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: підвищення рівня мовно-комунікативної культури як складника ефективності педагогіки партнерства Нової української школи; формування навичок досконалого володіння нормами культури спілкування у щоденних життєвих соціально-побутових та професійно-комунікативних ситуаціях; удосконалення практичних умінь щодо формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу.

Завдання підвищення кваліфікації: визначати комунікативні якості мовлення і дотримуватися їх у власних висловлюваннях; використовувати необхідні мовні конструкції у відповідних комунікативних ситуаціях і професійній педагогічній діяльності; добирати завдання для формування мовно-комунікативної

культури учасників процесу та застосовувати засоби вербального і невербального спілкування для вирішення комунікативних завдань; створювати модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога та вміти окреслювати шляхи розвитку комунікативної майстерності вчителя.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- A1. Мовно-комунікативна компетентність;
- A2. Предметно-методична компетентність;
- БЗ. Компетентність педагогічного партнерства;
- Д1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації: після завершення сертифікатної програми слухачі мають: визначати комунікативні якості мовлення і дотримуватися їх у власних висловлюваннях; вживати необхідні мовні конструкції у відповідних комунікативних ситуаціях і професійній педагогічній діяльності; уміти добирати завдання для формування мовно-комунікативної культури учасників процесу та застосовувати засоби вербального і невербального спілкування для вирішення комунікативних завдань; створювати модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога та вміти окреслювати шляхи розвитку комунікативної майстерності вчителя.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: Згідно з програмою, оцінювання результатів навчання базується на поєднанні теоретичної перевірки та практичної демонстрації здобутих навичок.

Самостійна робота слухачів полягає в опрацюванні теоретичного матеріалу за замістом курсу, створенні моделі мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога та її презентації-захисті, доборі завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників педагогіки партнерства НУШ.

Система оцінювання:

Загальна кількість балів: 100 балів.

Прохідний бал: 60 балів.

Форми контролю:

- підсумковий тест, що охоплює теоретичну базу із тем 1-4;
- публічне презентування моделі мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога;
- представлення завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу.

**Кількість балів за кожним зі структурних елементів загальної оцінки
(мінімум – максимум)**

Підсумковий тест	Модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога	Завдання для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу	Презентація	Разом
Правильність відповідей на тестові питання	Наявність обов'язкових структурних елементів, передбачених опрацьованим теоретичним матеріалом	Якість добору вправ і завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу	Здатність публічно представити роботу та обґрунтувати дібраний для презентації матеріал	
15-25	15-25	15-25	15-25	60-100

Документ про підвищення кваліфікації: Сертифікат про підвищення кваліфікації.

Вартість: 760 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено: лекційні, практичні заняття, самостійна робота, підсумковий контроль.

Самостійна робота передбачає: опрацювання теоретичного матеріалу, розміщеного у модульному середовищі; створення моделі мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога; добір вправ і завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу.

Підсумкові заходи: підсумковий контроль проводиться у формі виконання тестових завдань і публічного презентування моделі мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога та системи вправ і завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу.

Зміст програми складається з 4-х взаємопов'язаних і логічно структурованих тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест за опрацьованим теоретичним матеріалом, презентують модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога та систему вправ і завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників освітнього процесу. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів. Прохідний бал – 60. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год., з них: 4 год. – лекційні заняття, 6 год. – практична робота, 18 год. – самостійна робота, 2 год. – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Разом
МОДУЛЬ 1. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА У ПЕДАГОГІЦІ ПАРТНЕРСТВА НУШ					
Тема 1.1 Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули Нової української школи. Педагогіка співробітництва в інших країнах. Нові професійні ролі вчителя.	2		2		4
Тема 1.2 Комунікативна культура – складник педагогіки партнерства. Мовно-комунікативна діяльність та її етикетний аспект. Особливості професійно-педагогічної комунікації. Роль вчителя-філолога у формуванні культури спілкування учасників освітнього процесу.	2		2		4

**ТЕМА 2. МОВНО-КОМУНІКАТИВНА ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ**

Мовно-комунікативний тренінг. Моделі спілкування, подолання бар'єрів, формування культури спілкування.		2	6		8
Мовно-комунікативна професіограма викладача/вчителя-філолога в освітньому процесі. Шляхи розвитку комунікативної майстерності вчителя.		4	8		12
Підсумкові заходи				2	2
Разом	4	6	18	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули Нової української школи. Педагогіка співробітництва в інших країнах. Нові професійні ролі вчителя.

Короткий опис змісту теми

Концепція Нової української школи. Педагогіка партнерства у НУШ: взаємодія учні-батьки-учителі. Педагогіка співробітництва в інших країнах: приклади позитивних змін. Нові професійні ролі вчителя: ментор, тьютор, коуч, новатор, фасилітатор. Учитель НУШ – натхненник навчання учнів.

Тема 2. Комунікативна культура – складник педагогіки партнерства. Мовно-комунікативна діяльність та її етикетний аспект. Особливості професійно-педагогічної комунікації. Роль вчителя-філолога у формуванні культури спілкування учасників освітнього процесу.

Короткий опис змісту теми

Мова як засіб спілкування: дотримання норм українського мовлення. Культура спілкування в освітньому процесі. Корпоративна культура. Український комунікативний етикет у педагогічній взаємодії. Прийоми і методи формування комунікативної культури у закладі освіти. Учитель-філолог як зразок українського професійного мовлення і культури спілкування у НУШ.

Тема 3. Мовно-комунікативний тренінг. Моделі спілкування, подолання бар'єрів, формування культури спілкування.

Короткий опис змісту теми

Ситуативні мовно-комунікативні вправи і завдання у педагогічному спілкуванні. Використання вербальних і невербальних засобів у комунікативних ситуаціях сучасного спілкування в освітньому процесі НУШ.

Тема 4. Мовно-комунікативна професіограма вчителя-філолога в освітньому процесі. Шляхи розвитку комунікативної майстерності вчителя.

Короткий опис змісту теми

Компетентнісний підхід до розвитку мовно-комунікативних здібностей учасників освітнього процесу. Створення моделі мовно-комунікативної професіограми викладача/вчителя-філолога та презентація-захист її складників. Добір вправ і завдань для формування мовно-комунікативної культури в учасників педагогіки партнерства НУШ.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. У Концепції Нової української школи виділити аспекти педагогіки партнерства у НУШ.

2. Дослідити питання «Педагогіка співробітництва в інших країнах: приклади позитивних змін та можливості адаптації до сучасної освіти в НУШ».

2. Описати нові професійні ролі вчителя: ментор, тьютор, коуч, новатор, фасилітатор.

3. Пояснити твердження «Учитель НУШ – натхненник навчання учнів».

3. Розкрити питання «Мова як засіб спілкування: дотримання норм українського мовлення».

4. Яка роль культури спілкування в освітньому процесі? Чи варто в освітньому процесі дотримуватися корпоративної культури?
5. Які традиції українського комунікативного етикету у педагогічній взаємодії?
6. Прийоми і методи формування комунікативної культури у закладі освіти.
7. Чому учитель – зразок українського професійного мовлення і культури спілкування у НУШ?
8. Створити (дібрати) ситуативні мовно-комунікативні вправи і завдання у педагогічному спілкуванні.
9. Використання вербальних і невербальних засобів у комунікативних ситуаціях сучасного спілкування в освітньому процесі НУШ.
10. У чому полягає компетентнісний підхід до розвитку мовно-комунікативних здібностей учасників освітнього процесу?
11. Створити модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога, охарактеризувати доцільність її складників.
12. Дібрати вправи і завдання для формування мовно-комунікативної культури в учасників педагогіки партнерства НУШ.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Концепція Нової української школи. Педагогіка партнерства у НУШ: взаємодія учні-батьки-учителі. Педагогіка співробітництва в інших країнах: приклади позитивних змін.
2. Нові професійні ролі вчителя: ментор, тьютор, коуч, новатор, фасилітатор. Учитель НУШ – натхненник навчання учнів.
3. Мова як засіб спілкування: дотримання норм українського мовлення.
4. Культура спілкування в освітньому процесі. Корпоративна культура.
5. Український комунікативний етикет у педагогічній взаємодії.
6. Прийоми і методи формування комунікативної культури у закладі освіти.
7. Учитель-філолог як зразок українського професійного мовлення і культури спілкування у НУШ.
8. Ситуативні мовно-комунікативні вправи і завдання у педагогічному спілкуванні. Використання вербальних і невербальних засобів у комунікативних ситуаціях сучасного спілкування в освітньому процесі НУШ.
9. Компетентнісний підхід до розвитку мовно-комунікативних здібностей учасників освітнього процесу.
10. Модель мовно-комунікативної професіограми вчителя-філолога у НУШ.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2027 р. № 2145-VIII (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

Основна література

5. Гончарук О. Комунікативна культура майбутнього вчителя в контексті реалізації педагогіки партнерства в НУШ. *Acta Paedagogica Volynienses*, (2). 2025. С. 66–73.
6. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
7. Партнерство в парадигмі Нової української школи : виклики часу : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн), 19 травня 2025 р. / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР ; КВНЗ «Харків. акад. неперервної освіти» ; Тернопільський ОКІППО та ін. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2025. 230 с.
8. Подлевська Н.В. Мовно-комунікативні основи спілкування: збірник вправ і завдань для використання на практичних заняттях студентами спеціальності «Середня освіта». Хмельницький, 2021. 107 с.

Додаткова література

9. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с. Джон Тейлор Гатто. Зброя масового навчання. Мандрівка шкільного вчителя темними світами обов'язкового шкільництва / Переклад з англ. Галина Сташків. Львів: Літопис, 2016. 210 с.
10. Кен Робінсон і Лу Ароніка. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / Переклад з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2016. 258 с.
11. Клясен Н. Л. Розвиток комунікативних здібностей учителів гуманітарного профілю в системі післядипломної освіти: навчально-методичний посібник. Чернівці: Букрек, 2012. 160 с.